

High / Yehoshua Grunstein / פורים: שמחה או High

ימים טובים

פורים

א) אנינות

שולחן ערוך, יו"ד, שמ"א/א - מי שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו, קודם קבורה... ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין, ובשבת ויו"ט, אוכל בשר ושותה יין, אם ירצה (רבינו יונה פ' מי שמתו). ומכרך, וחייב בכל המצות... ומותר לילך (יד) לבית הכנסת בשבת.

א) אנינות

שולחן ערוך, או"ח, תרצ"ז - יש מי שאומר שאון מותר בבשר ויין, דלא אתי עשה דיחיד דאבילות ודחי עשה דרבים דאורייתא לשמוח בפורים, דדברי קבלה ניהו שהם כדברי תורה.

ב) אבילות

מו"ק י"ד עמוד ב'

אבל אינו נוהג אבילותו ברגל, שנאמר "ושמחת בחגך" - אי אבילות דמעיקרא הוא - אתי עשה דרבים, ודחי עשה דיחיד. ואי אבילות דהשתא הוא - לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים.

ב) אבילות

מגילה ה עמוד ב'

התני רב יוסף: שמחה ומשתה ויום טוב, שמחה - מלמד שאסורים בהספד, משתה - מלמד שאסור בתענית, ויום טוב - מלמד שאסור בעשיית מלאכה!.... - הספד ותענית - קבילו עלייהו, מלאכה לא קבילו עלייהו. דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב לעשות

שולחן ערוך [יו"ד שצ"ט/א] - הקובר מתו קודם הרגל, בענין שחל עליו אבילות, ונהג בו אפילו שעה אחת קודם הרגל, מפסיק האבילות ומבטל ממנו גזרת שבעה, וימי הרגל עולים לו למנין שלשים, הרי שבעה לפני הרגל, וימי הרגל, ומשלים עליהם השלשים... אבל אם שגג (או) הזיד ולא נהג אבילות, או שהיה קרוב לחשכה ולא היה יכול לנהוג, אין הרגל מבטל האבילות;... אלא נהג ברגל דברים שבצינעא, ומונה שבעה אחר הרגל...

(1) טור [או"ח תרצ"ז] - כתוב בשאלות שאם מת לו מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבילות. ואם מת קודם פורים ופגע בו פורים בתוך ז' בטל ממנו גזירת ז' שו"ע [או"ח תרצ"ז] - יש מי שאומר שאון מותר בבשר ויין, דלא אתי עשה דיחיד דאבילות ודחי עשה דרבים דאורייתא לשמוח בפורים, דדברי קבלה ניהו שהם כדברי תורה.

(2) מהר"ם מרוטנברג [טור שם] / שולחן ערוך [יו"ד ת"א/ז] - מת לו מת קודם פורים, ופגע בו פורים, אינו מפסיק האבילות; ומ"מ אין אבילות נוהג בו, לא בי"ד ולא בט"ו, אלא דברים שבצינעא נוהג, וחייב לשלוח מנות. ואף על פי שאינו מתאבל בהם, עולים לו ממנין השבעה, כמו שבת. רמ"א [או"ח שם] - ויש אומרים שאין אבילות נוהג בפורים, לא בי"ד ולא בט"ו (הרא"ש ומנהגים), וכן נוהגין; ואפי' אבילות יום ראשון נדחה מפני פורים; אבל דברים שבצנעה, נוהג; ואע"פ שאין נוהג אבילות בפורים, עולה לו למנין שבעה ימי אבילות כמו שבת.

(3) שולחן ערוך [או"ח תרצ"ז/ד] - כל דברי אבילות נוהגים בחנוכה ופורים. הגה: ומ"מ ילך לבה"כ לשמוע המגילה (תוספות פ"ק דמועד קטן). ואם יוכל לאסוף מנין לביתו לקרות המגילה, עדיף טפי (מהרי"ל). ש"ך [ת"א/ד] - ומהרש"ל פסק דצריך לנהוג כל דיני אבילות ושכן המנהג.

ג) חתונה

מו"ק ח עמוד ב' [נפסק להלכה בשו"ע או"ח תקמ"ו/א]

משנה. אין נושאין נשים במועד... במרא. וכי שמחה היא לו? מאי הוי? אמר רב יהודה אמר שמואל/וכן אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא/ואמרי לה אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: לפי שאין מערכין שמחה בשמחה. רבה בר [רב] הונא אמר: מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. אמר ליה אביי לרב יוסף: הא דרבה בר [רב] הונא - דרב הוא, דאמר רב דניאל בר קטינא אמר רב: מנין שאין נושאין נשים במועד - שנאמר "ושמחת בחגך" - בחגך ולא באשתך.

ג) חתונה

שולחן ערוך [או"ח תרצ"ז/ח] - מותר לישא אשה בפורים. הגה: בין בי"ד בין בט"ו,

מ"ב [שם ס"ק כ"ח] - ולא דמי לחג דכתיב ושמחת בחגיך ולא באשתך משא"כ בפורים.

ה) דין "מי ששכח" יעלה ויבוא

שולחן ערוך [קפ"ח/ט] - ג' שאכלו בשבתות ויו"ט, ושכחו להזכיר מעין המאורע, והם צריכים לחזור לראש בהמ"ז, יברך כל אחד בפני עצמו, כי מידי זימון כבר יצאו.

ה) דין "מי ששכח" על הניסים

שולחן ערוך [תרצ"ה/ג] - אומר "על הניסים" בברכת המזון בברכת הארץ; ואם התחיל סעודתו ביום ומשכה עד הלילה, אומר: על הניסים, דבתר תחלת סעודה אזלינן; ויש מי שאומר שאין לאומרו, ונהגין כסברא ראשונה

מ"ב [ס"ק י"ז] - ובזה אם לא אמרו בודאי אין מחזירין אותו אפילו לדעת המחמירין הנ"ל, דהא אפילו בלכתחלה יש פלוגתא אם לאמרו וכנ"ל.

ד) מתי היום מתחיל

• **שבת:** שולחן ערוך רע"א-א - כשיבא לביתו [בלילה] ימהר לאכול מיד.
• **סוכה:** שולחן ערוך תרל"ט/א - כיצד מצות ישיבה בסוכה? שיהיה אוכל ושותה וישן ומטייל ודר בסוכה כל שבעת הימים, בין ביום בין בלילה.

ו) קוד לבוש

• **שבת** [שולחן-ערוך או"ח רס"ב/ג] - ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת... ילבש בגדיו הנאים וישמח בכיאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה... הגה: וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו,

ז) שכרות

רמב"ם [הלכות יו"ט ויז-כ]:

שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב... שנאמר ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה לשמח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו... והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביי... כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך ביי ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר...

ח) שהחיינו

שולחן ערוך [או"ח תע"ג/א] - מוזגין לו כוס ראשון ומקדש עליו, ומברך שהחיינו.
מג"א [א] - ואם לא בירך בליל ראשון מברך כל שבעה והוא הדין בכל יו"ט (עירובין דף מ': - רב ושמואל דאמר תרווייהו: אין אומר זמן אלא בשלש רגלים.)

ד) מתי היום מתחיל

שולחן ערוך [או"ח תרצ"ה];

• סעודת פורים שעשאה בלילה, לא יצא ידי חובתו. הגה: ומ"מ גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה.
• חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים... הגה: ויש לשלוח מנות ביום ולא בלילה.

ו) קוד לבוש

רמ"א [תרצ"ה/ב] - יש שנהגו ללבוש בגדי שבת וי"ט בפורים, וכן נכון (מהרי"ל)

מ"ב [תרצ"ה/ג] - כתבו האחרונים דנכון ללבוש בגדי שבת ג"כ מבערב

ז) שכרות

מגילה ז עמוד ב'

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

רמב"ם [הלכות מגילה וחנוכה ב/ט"ו] - כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות.

ח) שהחיינו

המאירי [בית הבחירה מגילה ד.ד.] - ...אלא שמ"מ עיקר הקריאה היא אותה של יום ומתוך כך אנו נוהגין לברך שהחיינו אף בקריאה של יום, ואין אנו פוטרין עצמנו בשל לילה כשאר ימים טובים. וגדולי המחברים כתבו שאין אומרים אותו אלא בלילה ואין הדברים נראין. יש שמגלגל **חייב זמן ביום מצד אחר והוא מפני יום טוב** שלא נאמר בלילה אלא על המגלה מה שאין כן בשאר ימים טובים שאף אותו של לילה הוא לזכר יום טוב ולא לדבר אחר ואע"פ שבסוכות יש זמן על הסוכה ועל היום טוב ואע"פ"כ זמן של לילה עולה לכל הדין נותן כן מאחר שאף הלילה יום טוב הוא, **מה שאין כן מיהא בשמחת פורים שהרי סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו מ"מ אין דבריהם כלום** שכל שאין שם כוס לקדוש אין בו זמן ואל תשיבני מיום הכפורים שקדושתו יתירה ולא נפקע כוסו אלא מצד איסור שתייה שבו **והרי אין זה דומה אלא לתענה שיש זמן על ההדלקה ולא על היום** אלא שלא נאמר זמן ביום אלא על המגלה

ט) סליחות / תחנון

שבלי הלקט [סימן ר'] - ובפורים אין נופלין על פניהן משום דכתיב "ימי משתה ושמחה", ואע"ג שכתב רב עמרם גאון זצ"ל מנהג שירדין תנאין ואמוראין ואבות בית דין ומרכים בתחנונים ונופלין על פניהן מ"מ אנו לא נהגנו כן...

טור [או"ח תרצ"ג] - כ' ר"ע ז"ל: מנהג בשתי ישיבות ליפול על פניהם, כיון שהוא יום נס ונגאלו בו צריכין אנו לבקש רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה ובתשובה מצאתי שאין נופלים על פניהם וכן המנהג

הסבר

מגילה י"ד עמוד א'

אי הכי הלל נמי נימא! - לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ... רב נחמן אמר: קרייתא זו הלילא, רבא אמר: בשלמא התם +תהלים קי"ג- הללו עבדי ה' - ולא עבדי פרעה, אלא הכא - הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש? אכתי עבדי אחשורוש אנו.

ט) סליחות / תחנון

?